

OLDU ĞÜN YERDE KAL

JOHN BOYNE

OLDU ĞÜN
YERDE
KAL

JOHN BOYNE

OLDUĞUN YERDE KAL

© 2013, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.

1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

Metin hakları © 2013, John Boyne

İlk baskı 2006 yılında, İngiltere'de *Stay Where You Are & Then Leave* adı ile Random House Children's Books markası olan Doubleday tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları William Morris Endeavor Entertainment LLC aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: John Boyne

KAPAK: Oliver Jeffers

TÜRKÇELEŞTİREN: Arif Cem Ünver

EDİTÖR: Tuğçe Akyüz

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Ağustos 2014

Altıncı Baskı: Mart 2017 (5000 adet)

(İlk beş baskı toplam 12.000 adet)

ISBN: 978 - 9944 - 69 - 868 - 9

Yayınevi sertifika no: 11945

Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

OLDU ĞÜN
YERDE
KAL

JOHN BOYNE

 tudem

JOHN BOYNE

1971 yılında İrlanda'da doğmuş, İngiliz Edebiyatı ve Yaratıcı Yazarlık eğitimi görmüştür. Romanları tüm dünyada 51 dile çevrilen Boyne, aynı zamanda *New York Times*'ın çok satanlar listesinde zirveye çıkan, 2008'de filme uyarlanan *Çizgili Pijamalı Çocuk* adlı kitabın yazarıdır. Yetişkinler için 9, gençler ve çocuklar için 5 romanı bulunan yazar, Curtis Brown Ödülü, Gustav Heinemann Barış Ödülü gibi, birçok ödüle layık görülmüştür.

Tudem Yayın Grubundan çıkan kitapları:

Çizgili Pijamalı Çocuk (roman)

Ormanın Kalbindeki Çocuk (roman)

Yanlışlıkla Dünyanın Öbür Ucuna Uçan Çocuk (roman)

Olduğun Yerde Kal (roman)

Zirvenin Dibiindeki Çocuk (roman)

BENİ GÜLÜMSEYEREK UĞURLA

Alfie Summerfield geceleri yatağında düşünür, savaş çıkmadan önce nasıl bir yaşam sürdüklerini hatırlamaya çalışırdı. Her geçen günle birlikte, o döneme ait anıları zihninde canlı tutması zorlaşıyordu.

28 Temmuz 1914'te başlamıştı savaş. Başkaları bu tarihi bu kadar kolay hatırlamayabilirdi belki, ancak 28 Temmuz, o tarihte beş yaşına basan Alfie'nin doğum günüydü. Anne babası onun için bir doğum günü partisi düzenlemişler ve çok sayıda misafir davet etmişlerdi, ama gelenlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmemişti. Babaannesi bir köşede oturmuş, mendiliyle gözyaşlarını siliyor ve, "İşimiz bitti, işte şimdi işimiz bitti," deyip durmuştu. Alfie'nin annesi sonunda ona kendini toplamasını, aksi halde ondan evi terk etmesini istemek zorunda kalacağını söylemişti. Yan komşu, Avustralyalı İhtiyar Bill Hemperton da oradaydı; görünüşe göre yüz yaşında olan bu adamın en sevdiği numara, sadece dilini kullanarak takma dişlerini ağzından çıkarıp gerisingeri içeri sokmaktı. Alfie'nin en yakın arkadaşı Kalena Janáček de, köşedeki şekerciye işleten ve Londra'nın en parlak ayakkabılarını giyen babasıyla

birlikte salondaydı. Alfie aynı sokakta yaşayan arkadaşlarının çoğunu davet etmişti aslında; ama sabah anneler birbirleri ardına kapıyı çalmış ve yavrularının partiye gele-meyeceğini bildirmişti.

“Kutlama için uygun bir gün değil sanki,” demişti Bayan Smythe. Okulda Alfie’nin önünde oturan ve her gün en az on defa kötü kokular yayan Henry Smythe’in annesi-ydi. “En iyisi iptal ediverin.”

Gelen beşinci anneden sonra ellerini bıkkınlıkla beline koyarak, “Hiçbir şeyi iptal etmiyorum,” diye söylendi Alfie’nin annesi Margie. “Tam tersine, bugün iyi vakit geçirmek için elimizden geleni yapmalıyız. Hem kimse gelmezse bu sofraya ne olacak?”

Alfie annesinin ardından mutfığa girip, masanın üzerine özenle dizilmiş ve taze kalsınlar diye üstlerine ince bezler örtülmüş konserve sığırlı sandviçlere, işkembe çorbasına, yumurta turşularına, füme dillere ve haşlanmış yılanbalığına baktı.

“Ben yerim anne,” dedi. Yardım etmeyi seven bir çocuktuk ne de olsa.

“Ona ne şüphe!” dedi Margie. “Dipsiz bir kuyudan farkın yok Alfie. Yediklerin nereye gidiyor hiç bilmiyorum. Gerçekten hiçbir fikrim yok.”

Alfie’nin babası Georgie öğle vakti işten geldiğinde yüzünde endişeli bir ifade vardı. Bu defa genelde yaptığı gibi arka bahçeye çıkıp elini yüzünü yıkamadı; biraz süt ve biraz da at kokuyordu oysa. Onun yerine evin ön tarafındaki salonda bir süre ayakta dikilip elindeki gazeteyi

okudu; sonra da gazeteyi ikiye katlayıp koltuklardan birinin minderini altına sakladıktan sonra mutfağa girdi.

“Nasılsın Margie?” diyerek, eşinin yanağına bir öpücük kondurdu.

“İyiym Georgeie.”

“Sen nasılsın evlat?” diye sorup oğlunun başını okşadı Georgeie.

“İyiym baba.”

“Doğum günün kutlu olsun oğlum. Kaç yaşına basmıştın, yirmi yedi miydi?”

“Beş yaşına girdim baba.” Alfie yirmi yedi yaşında olmanın nasıl bir şey olduğunu hayal bile edemiyor, ama nihayet beş yaşına bastığı için kendini çok büyümüş hissediyordu.

“Hımm, beş yaşındasın demek,” diyen Georgeie çenesini sıvazladı. “Çok daha uzun zamandır buralardasın gibi gelmişti oysa.”

“Dışarı! Dışarı!” diye bağırarak Margie, eşi ve oğluna salonu işaret etti. O yemek yaparken ayağı altında gezinen iki erkekten daha sinir bozucu bir şey olmadığını söylerdi hep. Bunun üzerine Georgeie ve Alfie kendilerine söyleneni yaptılar ve partinin başlamasını beklerken pencere kenarındaki masaya oturup Yılan ve Merdiven oyununu oynamaya başladılar.

“Baba?” dedi Alfie.

“Efendim oğlum?”

“Bay Asquith bu sabah nasıldı?”

“Çok daha iyi.”

“Veteriner ona baktı mı?”

“Evet. Sorun yaratan şey her neyse bedenini bir şekilde terk etmiş olmalı.”

Bay Asquith, Alfie’nin babasının atıydı. Daha doğrusu mandıranın atıydı; her sabah süt dağıtımına çıkan Georgie’nin arabasını çekiyordu. Yaklaşık bir yıl önce babasının arabasına verildiği gün ona bu adı koymuştu Alfie. O zamanlar Asquith* adını radyoda öylesine sık duyar olmuştu ki, bu ismin yalnızca çok önemli birine ait olabileceğine ve bir at için çok uygun olduğuna karar vermişti.

“Onu benim için sevdin mi baba?”

“Evet, oğlum,” dedi Georgie.

Bunu duyan Alfie gülümsedi. Bay Asquith’i çok ama çok seviyordu.

“Baba?” dedi Alfie hemen sonra.

“Ne var evlat?”

“Yarın seninle işe gelebilir miyim?”

Georgie başını iki yana salladı. “Üzgünüm Alfie. Süt arabasına binmek için hâlâ çok küçüksün. Sandığından daha tehlikeli bir iştir.”

“Ama biraz daha büyüdüğümde yapabileceğimi söylemiştin.”

“Doğru, biraz daha büyüdüğünde yapabileceksin.”

“Evet, ama artık daha büyüğüm,” dedi Alfie. “Komşularımızın güğümlerini doldurmalarına yardımcı olabilirim.”

“Buna izin verirsem işimi kaybedebilirim Alfie.”

“Tamam, o zaman sen güğümleri doldururken Bay Asquith’e göz kulak olurum?”

* H. H. Asquith: Dönemin İngiltere başbakanı. [Ç.N.]

“Kusura bakma evlat,” dedi Georgie. “Hâlâ yeterince büyük değilsin.”

Alfie iç geçirdi. Gecenin bir yarısında uyanmak zorunda kalacağı halde, sabah erken saatte babasının süt arabasında süt dağıtmayı ve bir sokaktan diğerine geçerken Bay Asquith’e eliyle şeker yedirmeyi her şeyden çok istiyordu. Herkes uykudayken dışarıda olup şehrin sokaklarında gezinme düşüncesi tüylerini diken diken ediyordu. Bir de üstüne babasının sağ kolu olmak? Bundan daha iyi ne olabilirdi? Bunu yapabilmek için belki bin defa izin istemişti babasından, ama aldığı yanıt hep aynıydı: *Henüz değil Alfie, daha çok küçüksün.*

“Beş yaşındaki halini hatırlıyor musun baba?” diye sordu Alfie.

“Evet evlat. Babam o zaman ölmüştü. Zor bir yıld.”

“Nasıl öldü?”

“Madende.”

Alfie bu konuda düşünmeye başladı. Şimdiye kadar ölen yalnızca bir kişi tanımişti. Kalena’nın annesiydi bu, tüberkülozdan ölmüştü. Alfie bu sözcüğü yazmayı becerebiliyordu. *T-ü-b-e-r-k-ü-l-o-z.*

“Sonra ne oldu?” diye sordu.

“Ne zaman?”

“Baban öldükten sonra.”

Georgie bir an düşündükten sonra omuz silkti. “Ne yapalım, biz de Londra’ya taşındık. Babaannen bizi Newcastle’a bağlayan bir şey kalmadığını, buraya gelirsek kendimize yeni bir hayat kurabileceğimizi söyledi. Ona

göre evin erkeği artık bendim.” Zarları atıp beklediği sayının geldiğini görünce, “Şans işte,” dedi.

Alfie, “Bu gece geç vakte kadar bizimle oturabilecek misin?” diye sorunca babası başını salladı.

“Evet, oğlum, sırf senin için. Bugün doğum günün olduğu için akşam dokuza kadar yatmak yok. Nasıl, iyi mi?”

Alfie gülümsedi. Georgie işe sabah çok erken başladığı için, akşam yedi olur olmaz yattı. “Güzellik uykum olmazsa hiçbir işe yaramam,” der ve bu lafıyla Margie’yi her seferinde güldürürdü. Sonra da Alfie’ye döner, “Annen benimle evlenmesinin tek nedeni yakışıklı olmamdı,” derdi. “Eğer akşamları uykumu almazsam gözlerimin altında koyu renkli torbalar belirir ve yüzüm bir hayaletin ki gibi bembeyaz olur; o zaman da annen beni terk edip postacıyla kaçır.”

“Evet, oysa ben bir sütçüyle kaçtım ve şu halime bak!” derdi Margie, ama bunu ciddi söylemediği belli olurdu çünkü hemen sonra birbirlerine bakıp gülümserlerdi. Bazen annesi de esner ve kendisinin de erken yatmak istediğini söylerdi, sonra da Georgie ile üst kattaki odalarına çıkarlardı. O zaman Alfie de yatmak zorunda kalırdı ve burdan şu sonucu çıkardı: Esnemek bulaşıcıydı.

Doğum gününe katılanların sayısı hayal kırıklığına yol açıtıysa da, Alfie bunu dert etmemeye çalıştı. Dışarıda bir şeyler oluyor, yetişkinler sürekli bundan söz ediyordu; ancak Alfie’nin bu konuşulanları pek de ilgi çekici bulduğu söylenemezdi. Bu durum aylardan beri devam ediyor, yetişkinler herkesin hayatını etkileyecek büyük bir şeyin giderek yaklaştığını söyleyip duruyordu. Bazen babası

annesine hazırlıklı olmaları gerektiğini, bu şeyin her an gelebileceğini söylüyor; Margie'nin keyfinin kaçtığı zamanlardaysa endişelenecek bir şey olmadığını, önünde sonunda her şeyin yoluna gireceğini, Avrupa'nın kimsenin kazanamayacağı bir dalaş başlatmayacak kadar uygar bir yer olduğunu anlatıyordu.

Doğum günü partisi başladığında salondaki herkes neşeli görünmeye, normal bir gün geçiriyormuş gibi davranmaya çabaladı. El Yakan Patates oyununu oynadılar: Herkes yere oturup bir çember oluşturuyor, sıcak patatesi elden ele dolaştırırken düşüren kişi oyun dışı kalıyordu. (Bu oyunu Kalena kazandı.) Sonra, İhtiyar Bill Hemperton salonun bir köşesinde madeni para fırlatma oyunu başlattı ve Alfie üç çeyreklik kazandı. Daha sonra Alfie'nin babaannesi herkese bir çamaşır mandalı verdi ve yere boş bir süt şişesi koydu. Mandalı en yüksek noktadan bırakıp şişeye sokabilen birinci oluyordu. (Margie bu oyunda herkesten iki kat daha iyiydi.) Ne var ki çok geçmeden büyükler çocuklarla konuşmayı bırakıp kasvetli yüzlerle salonun farklı köşelerinde toplandı. Alfie ve Kalena da kulak kabartıyor, söylenenleri anlamaya çalışıyordu.

“Onlar seni çağırmadan önce gidip yazılman daha iyi olur,” diyordu İhtiyar Bill. “Böyle yapman önünde sonunda işine yarayacaktır, aha şuraya yazıyorum!”

İhtiyar Bill'in evinin karşısında, on bir numarada yaşayan ve Bill her sabah pencereleri açık halde gramofon çaldığı için onunla pek iyi geçinemeyen Babaanne, “Sen sussana!” diye çıktı. Devamlı saç filesi takan ve her an işe başlayacakmışçasına giysisinin kollarını kıvrarak gezen

kısa boylu, tombul bir kadındı. “Georgie hiçbir şeye yazılmayacak.”

“Bu konuda seçme şansım olmayabilir anne,” dedi Georgie başını sallayarak.

Eşinin kolunu çekiştiren Margie, “Şşş, Alfie’nin önünde konuşmayalım,” diye uyardı Georgie’yi.

“Merak etmeyin, bu iş Noel’den önce biter,” dedi Bay Janáček. Siyah deri ayakkabıları öylesine parlıyordu ki, içeri girdiğinde evdeki herkes bu konuda bir yorum yapmıştı. “Herkes böyle söylüyor.”

“Şşş, Alfie’nin önünde olmaz,” dedi Margie yeniden, bu sefer sesini de yükselterek.

“Bittik biz, bittik!” diye bağırان Babaanne, cebinden devasa mendilini çıkarıp büyük bir gürültüyle sümkürünce Alfie bir kahkaha attı. Gelgelelim Margie bunu pek de komik bulmamıştı; birden ağlamaya başladı ve koşarak salondan çıktı. Georgie hiç vakit kaybetmeden onun peşinden gitti.

O günden bu yana dört yıldan uzun bir süre geçse de Alfie hâlâ sık sık o günü düşünürdü. Artık dokuz yaşındaydı ve aradaki yıllar boyunca doğum gününü hiç kutlamamıştı. Yine de her gece yatağına yattığında, ailesinin değişmeden önceki haliyle ilgili her şeyi hatırlamak için elinden geleni yapıyordu, çünkü onları eski halleriyle hatırlayabilirse, bir gün her şey eskisi gibi olabilirdi.

Georgie ve Margie evlendiklerinde çok yaşlılardı, bu kadarını biliyordu Alfie. Babası neredeyse yirmi bir yaşın-

da, annesi de ondan sadece bir yaş ufaktı. Yirmi bir yaşında olmanın nasıl bir şey olduğunu hayal etmekte bile zorlanıyordu Alfie. O yaştaki insanların kulakları ağır işitmeye başlıyor, görüşü bulanıklaşıyor olmalıydı. İhlayarak, *Eh, geç oldu, ben artık yatayım*, demeden şömine önündeki kırık koltuktan kalmak mümkün değildi o yaşta. Dünyadaki en önemli şeyler bir bardak sıcak çay, rahat bir çift terlik ve sıcak tutan bir yelek olmalıydı. Bazen bu konuya kafa yorduğunda, bir gün kendisinin de yirmi bir yaşında olacağını düşünüyordu ama bu o kadar uzaktı ki, hayal etmesi bile güçtü. Bir keresinde eline kâğıt kalem almış ve rakamları alt alta yazdığında, o yaşa 1930 yılında basacağını görmüştü. 1930! Daha yüzyıllar vardı o güne. Tamam, belki yüzyıllar yoktu, ama Alfie böyle düşünüyordu işte.

Alfie'nin beşinci yaş günü partisi hem mutlu hem de hüzünlü anılarla doluydu. O gün güzel bir gündü çünkü güzel hediyeler gelmişti: Anne babasından on sekiz farklı renkte pastel boya kalemi ve bir resim defteri; Bay Janáček'ten ikinci el bir *Robinson Crusoe* kitabı (Alfie'nin bu kitabı şimdi okumaya kalkması halinde zorlanacağını, ama ileride bir gün bunu başarabileceğini söylemişti Bay Janáček.); Kalena'dan bir torba limonlu şeker. Bazı hediyelerin epey sıkıcı olmasına aldırmamıştı: Babaannesinden bir çift çorap ve İhtiyar Bill'den bir Avustralya haritası. İhtiyar Bill, bir gün Avustralya'ya gitmek isterse bu haritanın çok işe yarayacağını söylemişti.

“Şurayı görüyor musun?” demişti, haritanın üst kısmında, yeşil kenarların ortada kahverengiye döndüğü noktayı göstererek. “Benim geldiğim yer orası. Mareeba

adında bir kasaba. Koca Avustralya'nın en güzel yeridir. Ev büyüklüğünde karınca tepeleri vardır. Eğer bir gün oraya gidersen Alfie, onlara seni İhtiyar Bill Hemperton'ın yolladığını söyle; sana içlerinden biriymiş gibi davranacaklardır. Bağlantılarım sayesinde orada bir kahraman gözüyle bakıyorlar bana.”

“Nasıl bağlantılar?” diye sordu Alfie, ancak İhtiyar Bill göz kırıp başını iki yana sallamakla yetindi.

Bir şey anlamamıştı Alfie. Yine de, sonraki günlerden birinde haritayı odasının duvarına astı, babaannesinin aldığı çorapları giydi, pastel kalemlerin çoğunu ve resim defterinin tamamını kullandı, *Robinson Crusoe*'yu okumaya çalıştı ama çok zorlandı (biraz daha büyüdüğünde okumak üzere kitabı rafına yerleştirdi) ve limonlu şekerlerini Kalena ile paylaştı.

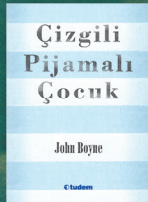
Bunlar güzel anılarıydı.

Hüzünlü anıları da vardı, çünkü her şey o gün değişmişti. Sokağın tüm erkekleri günbatımında dışarıda toplanmışlardı. Gömlek kollarını sıvamış, pantolon askılarını çekiştiriyorlar, sigaralarından birkaç kısa nefes çektikten sonra onları uçlarına çimdik atarak söndürüp, daha sonra tekrar içmek üzere yelek ceplerine koyuyorlardı. “Görev” ve “sorumluluk” dedikleri şeyler hakkında konuşup duruyorlardı. Georgie, en eski ve en yakın arkadaşı olan ve on altı numarada oturan Joe Patience ile doğrular ve yanlışlar dedikleri konuda tartışıyordu. Babası o sokağa taşındığından bu yana Joe ile arkadaşlıklar –babaannesesi, Joe'nun onlارın mutfağında büyüdüğünü söylerdi– ve o akşamüstüne kadar bir kere bile tartışmamışlardı.

Bu hikâye bir çocuk...
bir de babası hakkında.

İçinde bir ayakkabı boyası,
bir tren sefası,
beyaz bir tüy...

ve bir sır perdesi saklı.

Yazarın diğer kitapları

ISBN: 978-605-9604-52-9

9 786059 604529

www.tudem.com